

FØROYA SOSIAL-DEMOKRATUR

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRØÐURSKAPUR

Nr. 19

Lýsingarprísur fyri mm: 12 oyru á
1. síðu, 10 oyru á 3. og 4. síðu

Leygardagin 21. mai 1949

Bladið verður bílagt á posthúsinum, og
kostar kr. 2,00 + porto um fjórðingsárið

23 Árg.

POUL TITUS SAMUELSEN

Mánanáttina tann 9. 5. -49 doyði Poul Titus SamuelSEN, lærari, uppi á sanatoríinum.

Hann varð 59 ár.

Við Poul Titus er uttan ov nógv sagt eitt hitt besta menniskja farið.

Hann var ikki bara í vanligari fatan ein skikkiligur maður, sum eingin kann bera annað enn alt gott, men maður við heitum hjarta fyri teim veikum, sjúkum og treingjandi. Hitt góða hevði vald á honum. Av fullum huga stríddist hann fyri tí sanna og vakra. Hjá okkum hevur ikki gingið ærligari maður. Eingin ivaðist í stóðu hansara til teir spurningar, hann hevði við at gera. Hann fjaldi seg ikki í uttanumtosi, men segði náttúrliga, djavlt, og tó altíð vælmeinandi hugsan og meining sína, tók stóðu fyri ella ímóti, var ongatíð himprandi — »lunkaður«. Hetta gjörði hann so virðismiklan og sunnan sum vin og meðmenniskja. Hann var ikki óvinur við nakran. Öll hansara hugsan, alt hansara liv yvir fyri öðrum andaði vælild og strembið ímóti at gera sínum meðmenniskjum væl, fyrst og fremst andaliga væl. Hann var ein kristin maður, kristin til innastu rót og tæðr, og hansara aðalmál og liv var eyðkent og merkt av einum brennandi ynski og vilja at fáa meðmenniskju síni at verða kristin við og góð menniskju.

Poul Titus vil standa sum hin reina, kristna og menniskjaliga fyrimyndin, og vit sum hövdu ta lukku at kenna hann, vera hansara vinir, vit vilja minnst hann við tókk og djúpastu virðing.

Í Havn, tann 11. 5. 1949.

P. M. Dam.

Kinabardagin

Kommunistar vinna stóðugt fram í Kina. Nú eru teir komnir fram at hinum stóra hálvevropaiska býnum Sjanghai, og ivaleyst fellur hann skjótt. Tá ið hetta verður skrivað, søgdu tó stjórnarmenn, at teir hövdu sligið Kommunistar aftur, og teir hövdu havt stór tap. Europearar rýma úr býnum.

SKRAAPLAN

»Dimmalætting« slær fast, at tað er av tí illa at seta fyrítökur á stovn við litlum eginpeningi og stórum láni. Um hetta kunna vit fyri ein part verða samdir við tað, at öll eru á einum máli um, at tað er lættari at arbeiða við eini fyrítöku, sum eingi lán hevur, og tað er tyngri og tyngri jú størri lánið er. Men spurningurin er kortini ikki svaraður.

Tað er ómetuliga lætt at peika á, hvat ið skeið er: men eitt samfelag verður aldri uppbyggt av monnum, sum bara siga at hetta megu vit ikki gera og halta megu vit heldur ikki. Vit eiga heldur at royna at kanna eftir, hvat ið gjørt skal verða.

Latum okkum fyríbils fylgja ráðum »Dimmalættingar« og siga at eingin fyrítöka eigir at verða sett á stovn við lánnum — einans við egnum peningi. — Hvat vildi tá hent? Vit vita at tá vildi einki hent í Føroyum uttan einans tað, sum öll rættshugsandi menniskju ræðast verri enn landfarsótt og svartadeyða nevnliga arbeidssloysi og við arbeidssloysinum fylgir deyði fyri tjóðina.

Eg hugsi at flest öll geva mær rætt í at tað nettupp ræður um at gera líkindini so lagalig sum gjørlig fyri initiativrikum fólki at fáa lán, so stór lán, sum tórvur er á fyri at fáa sett fyrítökur á stovn.

Hvørjar hesar fyrítökur skulu verða kann eg ikki í eini blaðgrein nevna. Men latum okkum siga flest móguligar fyrítökur bæði á landi og á sjógvi.

Íslendingar hava gjøgnum langar tíðir haft búnaðarskúla og eru nú í ferð við at fáa eitt skúlaskip. Teir búgva soleiðis teirra unglingar út bæði til lands og sjós og teir veita so lagalig lán, at öll initiativrikil fólk kunna koma í arbeid. Ídnaður bæði á ein og annan hátt blómur í Íslandi. Ikki av tí at eginpeningurin hjá stovnarunum er so ómetuliga stórur, men meira av tí, at lánimøguleikarnir eru góðir.

Tann skráplanurin, ið vit eru komnir inn á er ikki tann, at stór lán eru veitt, men skráplanurin er tann, at eingin

plánur er í nøkrum her á landi. Samfelag okkara er alt samalt á einum privatkapitalistiskum skráplani og hesum sleppa vit ikki av aftur soleingi sum sambandsflokkurin saman við fólka-flokkinum hevur tann stórta helmingin av tingmonnunum.

Vit hava nú verið í eini gulltíð. Um hon er at enda, veit eg ikki. Men seinast, tá ið eg kendi til viðurskiptini á Føroya Lögtingi og harvið landsins figgarstøðu, var stóðan tann, at Føroyingur kundu lættliga goldið kontant allar teir trolarar, sum til landið eru komnir. Men tað varð ikki gjørt. Tó er eydnan okkum so mikið góð, at tann útlendska skuldin ikki er størri enn at tað er gjørligt at gjalda hana, og tað eigir at verða gjørt. Innlendis skuld gerst altíð okkurt við. Henni viðvikjandi kann Lögtingið víðtaka eina lóg um tvungið moratorium og um neyðugt rentufritt lán og so framvegis.

Tann skráplanin, sum Dimmalætting og onnur ríkmannablóð einki skriva um, koma vit nokk av og aftur til; tí tað er tann stóri skráplanurin, sum førir við sær, at menn, sum liggja úti á havinum og váða lívið — umframt, at teir slita heilsuna av yvirarbeiði við næstan ongum svøvni, vátir samdøgrið ikring — missa tann pening teir soleiðis hava vunnið, og summir missa eisini pening, sum teir royndu at spara sær saman í bardagaárunum meðan vandin var stórur, sum ofta er umtalað. Henda skráplanin megu vit tala og skriva um og kanna eftir, hvat ið hervið er at gera fyri at bjarga fiskimonnum tann pening, teir so tungliga hava vunnið.

Hvat høpi er tí í, at privatkapitalistiskir bankar keypa trolarar við tvangsaukatið fyri spottprís, meðan fátaekir fiskimenn missa hvørja krónu, sum teir hava váðað lívið fyri?

Vilja okkara Lögtingsmenn, Landstýrismenn, Lögmaður og so framvegis einki gera fyri at hjálpa í hesum føri?

Her má nakad gerast, og tí hevði eitt svar frá rætta viðkomandi verðið kært komið.

J. H. Danbjørg

Ein tókk og ein bøn

um at fara víðari ta socialu leiðina

Tað var mær av sonnum ein stór gleði, tá ið eg á sinni sá, at eitt av punktunum í tí arbeiðsyvireinskomst, sum okkara flokkur á tingi gjörði við sambandsmenn og gamla sjálvstýrismenn, tá ið okkara fyrsta landsstýri og okkara fyrsti högtæraði lögmaður skuldu veljast var, at flokkarnir skuldu av allari megi arbeiða fyri, at tann sociala forsorgin í Føroyum skuldi verða líka góð sum niðri í Danmark. Tí öll menniskju, sum kendu til, hvussu illa forsyrgd tey gomlu, innvaldar og onnur treingjandi vóru, og sum hövdu sitt menniskjahjarta í ordan, máttu so innarliga harmast yvir, so lágt vit í Føroyum stóðu socialt samanmett við okkara bróðrafólk í Norðanlondum og aðrastaðni, har ið teir stýrandi hava sett eina æru í at fáa ígjøgnumført eina landaskipan, ið visti, at humanitetur og menniskjakærleiki lógu teimum á hjarta.

Longu so skjótt aftaná hesa arbeiðsyvireinskomst hava vit fingið fórt út í lívið eina ellisrentulóg og eina invalidurentulóg eins og eina góða bótan av barnaforsorgini, alt ájávnt við hvat ið er ígjøgnumført niðri í Danmark, sum hevur verið prisað um allan tann víða heim fyri síni góðu socialu forhold.

Hetta er eitt bragd, eitt ordiligt roysnisverk, sum eg og allir socialthugsandi mennugu takka fyri.

Tey gomlu og invalidarnir eins og tey treingjandi börnini verða nú at fáa tað fleiri ferðir so rúmligt og gott sum undan 1. apríl í ár, tá ið tann nýggja ordningin kom í kraft.

Vit gleða okkum til, at meiri skal koma aftaná hetta, at okkara lögting, sum nú hevur fingið löggevuveld, fer undir at fáa eina nýggja sjúkrakassaordning, hvareftir vit sum í Englandi, har ið socialistarnir ráða, kunnu fáa hospitals- og alla aðra sjúkrabehandling gratis, harundir rökjan av tonnum.

England er heilt og fullt broytt socialt undir socialistaregningini. Tenn, brillur, medisín, hospitalsbehandling, hjálp til heimidi, tá ið konan er sjúk ella